

MONITOR RECREATIE EN TOERISME GEMEENTE BERGEN OP ZOOM (2023)

Oktober 2024 | 's-Hertogenbosch
Projectnummer: G-VT-24004

Opdrachtgever:

INHOUD

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding en vraagstelling	4
1.2 Opbouw en verantwoording	5
1.3 Methodische verantwoording	6
2 Verblijfstoerisme	7
2.1 Aanbod verblijfstoerisme	8
2.2 vraag	10
3 Dagtoerisme	11
3.1 Inleiding en afbakening	12
3.2 Aanbod	13
3.3 Vraag en herkomst	14
4 Economische betekenis	18
4.1 Bestedingen	19
4.2 Werkgelegenheid	20
5 Conclusies	21
6 Bijlagen	23

1

Inleiding

1.1 AANLEIDING EN VRAAGSTELLING

Aanleiding

Bergen op Zoom heeft als één van de oudste steden van Nederland een rijk aanbod van activiteiten en bezienswaardigheden op historisch gebied. Daarnaast biedt de natuurlijke omgeving ook genoeg mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. De gemeente Bergen op Zoom heeft behoefte aan een nulmeting van de omvang van toeristisch-recreatieve sector over 2023, zodat deze als referentiepunt voor verder toeristisch recreatief beleid kan dienen. De gemeente wenst meer inzicht in het aantal toeristen in de gemeente, voor zowel dag-als verblijftoerisme, en de spreiding daarvan over tijd en gebieden, zoals de buitengebieden.

Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht geven in het vrijetijdsaanbod, het gebruik hiervan en de economische betekenis van de vrijetijdssector in de gemeente Bergen op Zoom in het jaar 2023. Om te komen tot dit inzicht, dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- › Wat is de omvang (aantal aanbieders, slaappleatsen, etc.) en structuur van het vrijetijdsaanbod?
- › Hoeveel overnachtingen en dagrecreatieve bezoeken hebben er in 2023 plaatsgevonden?
- › Wat is de economische betekenis van de vrijetijdssector (en deelsectoren), uitgedrukt in bestedingen, toegevoegde waarde en werkgelegenheid, in 2023?
- › Hoe was de spreiding van toeristen over gebieden en tijd?

1.2 OPBOUW EN VERANTWOORDING

Opbouw

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- › In hoofdstuk 2 brengen we het verblijfstoerisme in beeld qua vraag, aanbod en economische betekenis.
- › Hoofdstuk 3 geeft op dezelfde wijze een overzicht van het dagtoerisme.
- › Hoofdstuk 4 geeft de huidige economische betekenis van het toerisme weer- uitgedrukt in bestedingen en werkgelegenheid .
- › Hoofdstuk 5 sluit af met conclusies.

Verantwoording

- › De basis voor de berekeningen en uitkomsten van dit onderzoek is afkomstig uit telefonische interviews en online enquêtes onder ondernemers.
 - › De respons vanuit de dagtoeristische aanbieders op de enquêtes was 70%. In deze responscijfers zijn alleen de interviews/enquêtes met volledige en bruikbare respons meegeteld.
 - › De respons vanuit het verblijfstoerisme was 57%. Ook hier betrekken we alleen de interviews/enquêtes met volledige en bruikbare respons in het onderzoek.
 - › De totale respons op de enquêtes was 62%, een relatief hoge respons.
 - › De berekeningen van de economische betekenis en werkgelegenheid (hoofdstuk 4) zijn uitgevoerd aan de hand van het Ginder Input-Outputmodel.
- › In Bijlagen A en B wordt een nadere toelichting op dit model gegeven.

1.3 METHODISCHE VERANTWOORDING

Monitor

Ginder heeft het onderzoek uitgevoerd conform de richtlijnen die overeengekomen zijn in de Leidraad die is vastgesteld binnen de groep van economische adviesbureaus in de leisurebranche.

De afbakening van het monitoronderzoek komt tot uitdrukking in een afbakening van de categorieën van verblijfstoeristische accommodaties en dagtoeristisch aanbod die meegenomen zijn in het onderzoek. In Bijlage A worden de categorieën weergegeven.

De eerste stap van het onderzoek was de inventarisatie van het toeristisch-recreatieve aanbod. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen dagtoerisme en verblijfstoerisme. De gemeente heeft hiervoor een aanbod bestand opgesteld en aan Ginder verstrekt. Ginder heeft dit bestand vervolgens gecontroleerd en enkele aanvullingen gedaan. Vervolgens is het aanbodbestand gezamenlijk vastgesteld.

De tweede stap omvat het veldonderzoek bij de toeristische aanbieders. Vanuit de gemeente Bergen op Zoom is een aankondigingsbrief verstuurd naar de toeristische aanbieders.

Vervolgens is de vragenlijst (onze standaard vragenlijst voor dit type onderzoeken) per e-mail naar de aanbieders verstuurd. Deze vragenlijst is telefonisch opgevolgd tot de streefrespons (35%-40%) was gerealiseerd, deze was 62%.

In de laatste stap is de respons verwerkt, geanalyseerd en geïnterpreteerd. Allereerst is het definitieve aanbod vastgesteld.

Vervolgens is de omvang van de marktvraag – uitgedrukt in aantallen overnachtingen en bezoeken – op basis van de respons van het onderzoek geraamd.

Vervolgens is de economische betekenis en de toegevoegde waarde berekend. Deze is berekend op basis van het Ginder Input-Output model (zie Bijlage B).

2

Verblijfstoerisme

2.1 AANBOD VERBLIJFSTOERISME

Aanbod

Het verblijfsaanbod in de gemeente Bergen op Zoom verdelen we onder in de categorieën B&B's, hotels, campings, groepsaccommodaties, vakantiewoningen en jachthavens. Bijlage A bevat een nadere specificatie van de afbakening.

Tabel 2.1 geeft een overzicht in het aantal verblijfsaanbieders van gemeente Bergen op Zoom in 2023. Tabel 2.2 toont het aantal eenheden per categorie verblijfsaanbieder.

- › Het verblijfstoerisme in de gemeente Bergen op Zoom bestaat uit 27 aanbieders die gezamenlijk beschikken over ca. 978 logieseenheden.
- › De hotels en B&B's zorgen gezamenlijk voor een groot gedeelte van het aanbod. Fletcher Wellness-Hotel Stadspark, Hotel de Draak en City Hotel Bergen op Zoom zijn de grootste aanbieders binnen deze categorie.
- › De campings in Bergen op Zoom beschikken over het de grootste capaciteit. Camping Zoomland en Camping Uit en Thuis zorgen voor het grootste deel van het aanbod en bieden gecombineerd 475 plaatsen aan. Beide campings zijn ongeveer even groot. Voor sommige campings met een beperkt toeristisch gebruik is een correctie gemaakt voor het aantal overnachtingen;
- › Binnen de gemeente zijn momenteel geen plannen voor de grootschalige ontwikkelingen. Echter, in de naburige gemeente Woensdrecht zijn er grootschalige plannen voor de aanleg van een groot vakantiepark, gecombineerd met een avonturenpark rond het thema van Woezel en Pip. Aangezien dit recreatiepark vooral gezinnen

met kinderen aan zal trekken, lijkt de impact op de bestaande parken in Bergen op Zoom beperkt. Sterker nog, het is aannemelijk dat het nieuwe park een positieve uitstraling zal hebben op de gehele regio.

Tabel 2.1 Aantal aanbieders verblijfstoerisme

Categorie	Aantal aanbieders 2023
Hotels	7
Bed & Breakfasts	11
Campings	6
Groepsaccommodaties & vakantiewoningen	2
Jachthavens	1
Totaal	27

Tabel 2.2 Aantal eenheden verblijfstoerisme

Categorie	Aantal eenheden 2023
Hotels	259 kamers
Bed & Breakfasts	24 kamers
Campings	585 plaatsen
Groepsaccommodaties & vakantiewoningen	4 accommodaties
Jachthavens	106 ligplaatsen
Totaal	978

Vergelijking met Nederland

Op grond van het onderzoek (Hotels, vakantiewoningen, Bed- & Breakfasts, groepsaccommodaties) en gangbare normen (voor de andere categorieën) hebben we het aantal eenheden omgerekend naar het aantal slaappleaatsen (aantal bedden). Tabel 2.3. toont het aantal slaappleaatsen per categorie verblijfstoerisme. Het totaal aantal slaappleaatsen in de gemeente Bergen op Zoom is ca. 3.500.

Tabel 2.3 Aantal slaappleaatsen verblijfstoerisme

Categorie	Slaappleaatsen
Hotels	518
Bed & Breakfasts	48
Campings	2549
Groepsaccommodaties & vakantiewoningen	36
Jachthavens	371
Totaal	3522

Het grootste deel van het aanbod bevindt zich op de campings, waarmee het aanbod in de gemeente iets meer seizoensmatig dan jaarrond is. Hotels en vakantiewoningen kennen doorgaans het hele jaar een redelijke bezetting, terwijl de bezetting van campings zich echt concentreert in juli, augustus en enkele schoolvakanties.

We analyseerden ook de omvang van de sector in relatie tot de openbare ruimte. We zetten daarin het aantal slaappleaatsen af tegen de oppervlakte van de gemeente.

We zien dan dat de spreiding van het verblijfstoerisme in de gemeente Bergen op Zoom vergelijkbaar is met het gemiddelde van Nederland op basis van slaappleaatsen per vierkante kilometer. Het aantal slaappleaatsen per km² in Bergen op Zoom is 38, nationaal gezien ligt dit gemiddelde iets lager op 34.

Daarnaast kan het aanbod worden uitgedrukt in het aantal slaappleaatsen per 1.000 inwoners. Dit is in Nederland gemiddeld 79 in 2023. In Bergen op Zoom ligt dit gemiddelde een stukje lager, namelijk op 51. Op basis van deze vergelijking is het verblijfstoerisme in Bergen op zoom dus relatief beperkt ten opzichte van het aantal inwoners.

2.2 VRAAG

Vraag

In tabel 2.4 is de vraag van verblijfstoerisme in 2023 uitgedrukt in het aantal overnachtingen. Dit is 184.000, met nog ongeveer 26.000 overnachtingen geraamd op jaarplaatsen.

Voor hotels is de kamerbezettingsgraad een belangrijke maatstaf, dit is bij de gemeente Bergen op Zoom circa 79%. Het nationale gemiddelde ligt op 73%, de hotelbezetting is dus hoger dan het landelijk gemiddelde.

De bezetting van de reguliere campings is met 19% iets hoger dan landelijk. De bezetting van de B & B's is ook iets hoger dan landelijk. Opvallend is de relatief hoge prijs van B & B's, die gelijk is aan die van hotels (gemiddeld € 106 per kamer per nacht exclusief ontbijt).

Herkomst

Verblijfstoeristische aanbieders hebben op hoofdlijnen inzicht gegeven in de herkomst van hun gasten:

- › Uit onderzoek blijkt dat iets meer dan de helft van de gasten uit het buitenland komt (55%). Hieruit komt het grootste deel uit Duitsland (20%), gevolgd door België (7%). De overige 28% van buitenlandse bezoekers komt uit overige landen;
- › Vooral de hotels trekken veel buitenlands verblijfstoerisme aan. Bijna 80% van de overnachtingen komt van internationale gasten;
- › In totaal is 45% van de overnachtingen van binnenlandse gasten. De verdeling binnen deze groep is als volgt: eigen gemeente 6% (bijvoorbeeld jaarplaatsen), overig Noord-Brabant 13% en de rest van Nederland 23%.

Tabel 2.4 Aantal overnachtingen 2023 (excl. jaarplaatsen)

Categorie	Aantal overnachtingen 2023
Hotels	97.300
Bed & Breakfasts	4.800
Campings (excl. jaarplaatsen)	79.000
Jachthavens, groepsaccommodaties & vakantiewoningen	3.000
Totaal	184.100

3

Dagtoerisme

3.1 INLEIDING EN AFBAKENING

Inleiding

In dit hoofdstuk komt eerst de analyse van het aanbod in van dagtoerisme in de gemeente Bergen op Zoom naar voren. Vervolgens gaan we in op de vraagkant en de herkomst van de dagtoerist. Als basis is het aanbod-bestand gebruikt dat aangeleverd is door de gemeente Bergen op Zoom. Alle aanbieders zijn vervolgens door middel van een enquête (en daarna soms telefonisch) benaderd. Hierdoor kunnen we een betrouwbaar overzicht presenteren van het aanbod van dagtoerisme over 2023.

Afbakening

Tabel 3.1. hiernaast bevat een overzicht van de categorieën die onderdeel zijn van het dagtoerisme.

Tabel 3.1 Afbakening dagtoerisme

Categorie Dagtoerisme	Toelichting
1. Attracties en bezienswaardigheden	Attracties, dierentuinen, pretpark, kastelen, wijngaarden, molens.
2. Cultuur	Theaters en poppodia
3. Musea	Bezoek aan musea
4. Evenementen	Bezoek aan evenementen, met een ondergrens aan 5.000 bezoekers
5. Rondvaarten	Uitsluitend toeristisch gebruik, excl. regulier gebruik veerponten (overzetveren)
6. Golfbanen	Golfbanen inclusief pitch & putt en midgetgolfbanen
7. Routegebonden recreatie	Deelname aan dagtochten met wandelen en fietsen
8. Oeverrecreatie	Bezoek aan strandbaden (niet aan zee) en zwemplassen (excl. buitenzwembaden)
9. Sportieve leisure	Bowlingbanen, kano- en watersportverhuur, zelfstandige fietsverhuur (niet op stations en campings), zwembaden

3.2 AANBOD

Overzicht

In tabel 3.2 is het overzicht van dagtoeristische aanbieders in Bergen op Zoom weergegeven. Het dagtoeristisch karakter heeft een middelgroot karakter en past bij de omvang van de gemeente.

De attracties en bezienswaardigheden bestaan vooral uit de monumenten en bezienswaardigheden die Bergen op Zoom biedt. Dat zijn er in totaal 800, waarvan met name de Gevangenpoort, Sint Gertrudiskerk, Ravelijn op den Zoom en het Markiezenhof bezocht worden.

Daarnaast zijn er ook twee molens, een grote indoorspeeltuin en twee escaperooms. Op cultureel gebied is er poppodium gebouw T en Theater de Maagd. Het Markiezenhof is het enige museum in gemeente Bergen op Zoom. Het aanbod van sportieve leisure is gevarieerd en bestaat uit verschillende fiets/e-chopperverhuur, bowling, midgetgolf, indoor ski, zwembaden en een klimbos. Daarnaast heeft de gemeente een golfbaan.

De aanbieders waren gemiddeld 236 dagen per jaar open. In principe zijn de meeste bedrijven redelijk jaarrond geopend. De monumenten zijn in de winterperiode gesloten voor bezoek (soms zijn deze nog wel te bezoeken op afspraak).

De omgeving in de gemeente Bergen op Zoom nodigt uit om te recreëren. Zoals eerder benoemd maakt de gemeente onderdeel uit van de Brabantse Wal.

De aanwezigheid van natuurrijke omgeving bij onder andere De Heide, Natuurpoort Lievensberg, en de Binnenschelde zorgen ervoor dat binnen de gemeente veel gerecreëerd kan worden op het gebied van o.a. wandelen en fietsen.

Dit zijn alleen gebieden en daarom niet in de tabel opgenomen als 'aanbieder'.

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de bezoekersaantallen van deze gebieden.

Tabel 3.2 Aantal aanbieders dagtoerisme

Type aanbieder	Aantal aanbieders
Attracties en bezienswaardigheden	17
Cultuur	2
Golf	1
Musea	1
Sportief/Outdoor	14
Totaal	35

3.3 VRAAG EN HERKOMST

Bezoeken

In tabel 3.3 is het aantal dag bezoeken per categorie in 2023 weergegeven. Attracties en bezienswaardigheden, musea en cultuur en sportief/outdoor en golfbanen vormen met in totaal circa 500.000 bezoeken per jaar een redelijk groot aantal bezoeken voor de gemeente Bergen op Zoom.

De grootste vorm van dagrecreatie, op het gebied van aantal bezoeken, is veruit de natuurgebonden buitenrecreatie, met circa 1,9 miljoen bezoeken. Dat sluit aan bij de aanwezigheid van een omvangrijk buiten-/natuur-gebied en door de ligging op de Brabantse Wal (zie de volgende pagina). De evenementen zorgen voor bijna 200.000 bezoekers per jaar. De bourgondische jaarmarkt "De Krabbenfoor" is hierbij de grootste trekker met meer dan 150.000 bezoekers per jaar. De Vastenavond is hierbij buiten beschouwing gelaten omdat bezoekersaantallen hiervan moeilijk te specificeren en te meten zijn.

Het totale bezoek aan dagtoeristische accommodaties en gebieden is circa 2,4 miljoen per jaar.

Herkomst bezoekers (excl. natuurgebonden buitenrecreatie)

De dagrecreanten zijn met name afkomstig uit mensen uit de eigen regio (West-Brabant, 67%), de rest van Noord-Brabant (15%), overig Nederland (8%) en België (8%). Het aantal Belgen is te verklaren door de ligging van Bergen op Zoom nabij de grens. Er zijn verder, op een enkeling na, geen andere internationale dagrecreanten in de gemeente Bergen op Zoom.

Tabel 3.3 Aantal bezoekers dagtoerisme

Type activiteit	Aantal bezoeken
Attracties en bezienswaardigheden	105.000
Musea en cultuur	69.400
Sportief/Outdoor en golf	128.000
Natuurgebonden buitenrecreatie	1.922.000
Evenementen (> =5.000 bezoekers)	197.500
Totaal	2.421.900

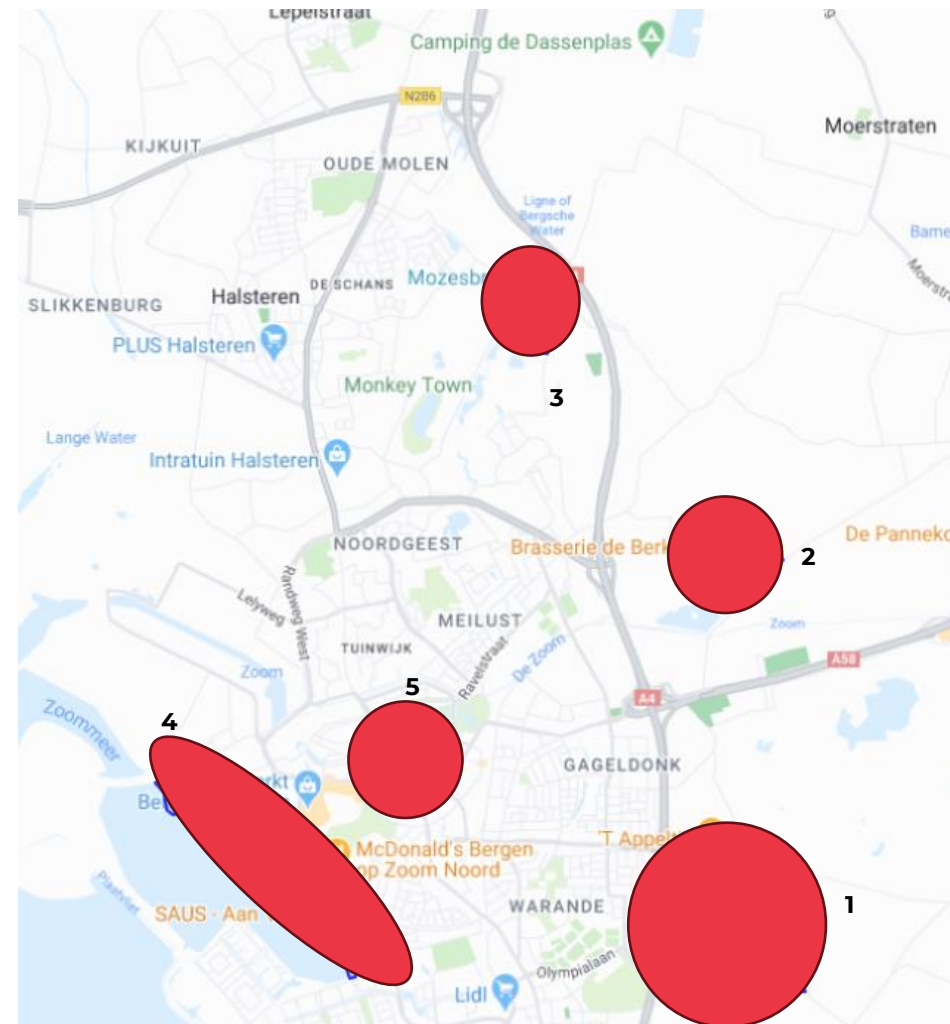
Aantal bezoekers andere categorieën

De bezoekersaantallen van sommige gebieden of leisure activiteiten zijn niet te achterhalen via telefonische interviews. Dit geldt ook voor natuurgebieden en wandelen/fietsen als activiteit. Het bezoek aan natuurgebieden is daarom gemeten met data van bureau Resono. Hier worden data gebruikt van een mobiel panel, waarmee we direct en doorlopend inzicht hebben in de drukte en het bezoekersgedrag op en in fysieke locaties. Bijlage C gaat verder in op de methodiek die is gehanteerd om deze data te verzamelen.

Voor de verschillende deelgebieden maakt Resono een zogenaamde hyperfence aan (afbakening van het gebied waarin bezoekers worden gemeten). Daarin zijn na overleg met de gemeente de volgende gebieden onderscheiden (naast natuurgebieden zijn ook het centrum, de Boulevard en Fort de Roovere meegenomen):

1. Natuurpoort Lievensberg
2. Bergse Heide
3. Fort de Roovere (onderdeel van de West-Brabantse Waterlinie);
4. Boulevard (Bergse Plaat)
5. Centrum (Wouwsestraat, St.-Josephstraat, St.-Josephplein, Fortuinstraat, Grote Markt, Lombardenstraat, Hofstraat, Voetboog, Beursplein, Steenbergsestraat, Zuivelstraat, Kremerstraat, Kortemeestraat, Stationsstraat, Gouvernementsplein)

Bijlage C gaat in op de methodiek van deze data. Op de naastgelegen kaart zijn de gebieden zichtbaar. De cirkels zijn indicatief voor het gebied..

In de tabel hieronder wordt het aantal bezoeken aan de gebieden weergegeven. Het betreft het aantal bezoeken. Een bezoeker kan zich per dag in meerdere gebieden begeven. We hebben daarom per gebied ook het aantal unieke bezoekers aangegeven. Het centrum telt het meeste herhalingsbezoek.

Voor de bezoekers voor natuurgebonden buitenrecreatie worden bezoekers aan het centrum en de Boulevard buiten beschouwing gelaten. De natuurgebieden en Fort de Roovere trokken in 2023 samen circa 1,9 miljoen bezoeken voor natuurgebonden buitenrecreatie.

Tabel 3.4 Aantal bezoeken en unieke bezoeken

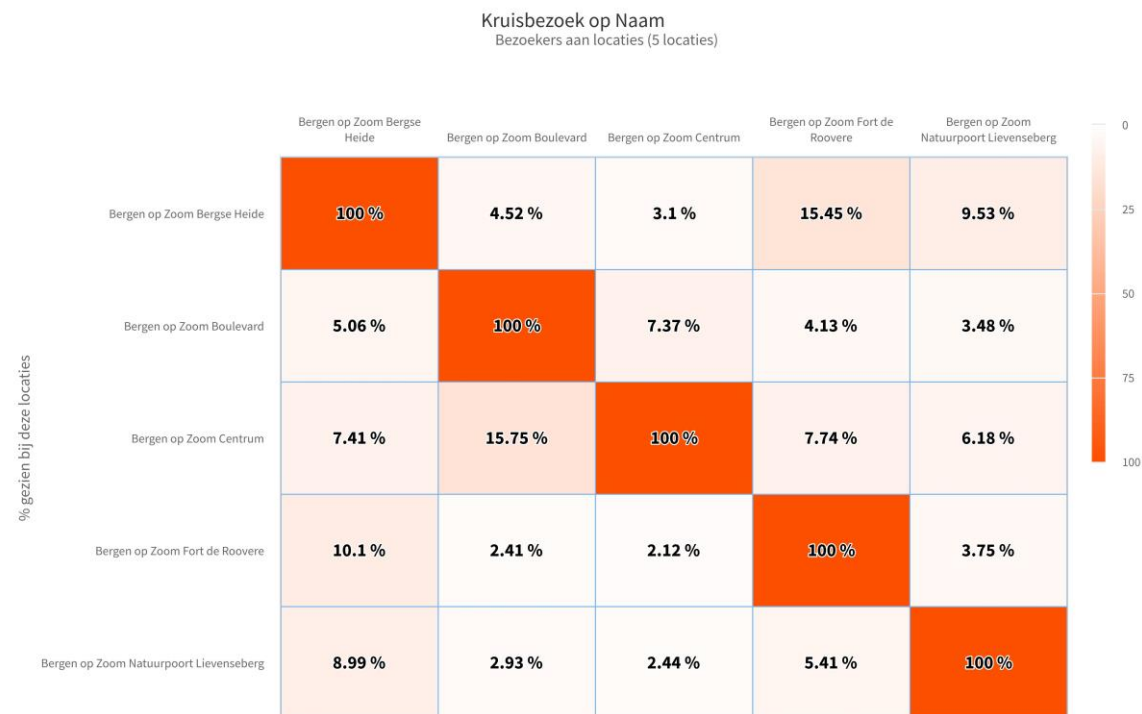
Gebied	Bezoeken	Unieke bezoekers
Natuurpoort Lievensberg	612.000	471.000
Bergse Heide	617.000	462.000
Fort De Roovere	693.000	422.000
Boulevard	2.028.000	483.000
Centrum	6.780.000	1.014.000

Kruisbezoek

Uit de analyse blijkt ook het kruisbezoek. Dat is het bezoek waarbij een bezoeker op één dag meerdere gebieden bezoekt (zie de figuur hiernaast). We zien daarbij met name kruisbezoek tussen de Boulevard en het Centrum (15%) en Fort de Roovere met Bergse Heide (16%).

Kruisbezoek tussen andere gebieden is beperkt.

Tabel 3.5 Kruisbezoek

We geven ook inzicht in de verdere herkomst van de bezoekers.

Tabel 3.6 Aantal unieke bezoekers van buiten de gemeente

Gebied	Aantal unieke bezoekers
Natuurpoort Lievensberg	337.000
Bergse Heide	327.000
Fort De Roovere	248.000
Boulevard	262.000
Centrum	617.000

Uit de analyse blijkt dat veel van deze gebieden worden bezocht door inwoners van West-Brabant. Ook zijn er relatief best wat bezoekers uit de Randstad, bij Lievensberg is dat zelfs 19%. Onder 'overig NL' valt ook de provincie Zeeland. Alhoewel Bergen op Zoom dicht bij Zeeland ligt, is het percentage bezoekers uit Zeeland zeer beperkt (3%-7%). Om deze reden is Zeeland niet verder uitgesplitst.

Tabel 3.7 Herkomst (unieke bezoekers)

Gebied	Herkomst				
	Eigen gemeente	Overig West-Brabant	Randstad	Overig NL	Onbekend
Natuurpoort Lievensberg	29%	32%	19%	15%	5%
Bergse Heide	29%	40%	14%	11%	5%
Fort De Roovere	41%	29%	13%	12%	5%
Boulevard	46%	27%	12%	11%	4%
Centrum	39%	28%	17%	17%	0%

4

Economische betekenis

4.1 BESTEDINGEN

Bestedingen

De bestedingen van toerisme en recreatie in de gemeente Bergen op Zoom bedragen ca. € 30 miljoen euro in 2023. Dat komt overeen met een toegevoegde waarde van ongeveer € 19 miljoen zoals is berekend met het Ginder Input-Outputmodel. Iets meer dan de helft van deze bestedingen komt voort uit verblijfstoerisme (54%). Tabel 4.1 geeft de totale bestedingen per categorie weer.

Tabel 4.1 Bestedingen per categorie (afgerond op vijfduizend euro)

Categorie	Bestedingen
B & B's	€ 470.000
Hotels	€ 11.400.000
Campings	€ 4.090.000
Jachthavens, groepsaccommodaties & vakantiewoningen	€ 180.000
Totaal verblijfstoerisme	€ 16.140.000
Attracties en bezienswaardigheden	€ 1.370.000
Musea en cultuur	€ 1.270.000
Sportief/Outdoor en golf	€ 3.930.000
Natuurgebonden buitenrecreatie	€ 4.075.000
Evenementen	€ 3.060.000
Totaal dagtoerisme	€ 13.700.000
Totaal verblijfs- en dagtoerisme	€ 29.840.000

Bij de verdeling van verblijfstoerisme is duidelijk te zien dat hotels het grootste aandeel hebben in de totale bestedingen. Dit vanwege de relatief hoge bestedingen per overnachting, zowel binnen als buiten de accommodatie. Campings zijn ook een belangrijke bron van bestedingen. B&B's hebben minimale invloed op het totaal.

Kijkend naar het dagtoerisme is te zien dat natuurgebonden buitenrecreatie, sportief/outdoor en golf en evenementen de meeste bestedingen genereren.

Tabel 4.2 Bestedingen per sector (afgerond op duizenden euro's)

Sector	Bestedingen
Logies	€ 10.315.000
Restaurants en cafés	€ 11.015.000
Detailhandel	€ 3.460.000
Entree	€ 5.045.000
Totaal	€ 29.840.000

In Tabel 4.2 zijn de bestedingen naar sector te zien. De bestedingen van restaurants en cafés zijn hier het hoogst, op de voet gevolgd door de sector logies. De bestedingen bij de sector logies zijn voornamelijk afhankelijk zijn van de relatief sterke hotelmarkt in Bergen op Zoom. De bestedingen bij restaurants en cafés zijn daarnaast ook sterk afhankelijk van het gevarieerde aanbod van dagrecreatie.

4.2 WERKGELEGENHEID

Aandeel recreatie & Toerisme in werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de Recreatie & Toerisme sector is vastgesteld met gegevens van stichting LISA. Uit de analyse van Stichting LISA over 2023 blijkt dat er 1.710 banen in de Recreatie & Toerisme sector in de gemeente Bergen op Zoom waren. Dat is ca. 6,4 % minder banen dan in 2019.

De toeristische werkgelegenheid in de sector als percentage van de totale werkgelegenheid in gemeente Bergen op Zoom is 5,2% (zie Tabel 4.3.).Dit is lager dan het landelijke aandeel van de sector (dat is 6,6%).

De werkgelegenheid in de Recreatie & Toerisme sector in de gemeente is licht afgenomen, de totale werkgelegenheid is daarentegen gestegen. Dit zorgt voor een daling van het aandeel werkgelegenheid R&T ten opzichte van de totale werkgelegenheid.

Deze trend is op nationaal (Nederland) en regionaal (West-Noord-Brabant) niveau vergelijkbaar. In tegenstelling tot de lichte daling in werkgelegenheid binnen de R&T sector in de gemeente Bergen op Zoom is op nationaal niveau de werkgelegenheid gestegen (+1%). Regionaal gezien is er een daling van -4%.

Tabel 4.3 Overzicht werkgelegenheid R&T

Jaartal	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Werkgelegenheid R&T	1750	1830	1780	1740	1720	1.710
Totale werkgelegenheid	29.460	30.350	30.320	31.000	31.730	32.640
Aandeel R&T in totale werkgelegenheid	5,9%	6,0%	5,9%	5,6%	5,4%	5,2%

5

Conclusies

De gemeente Bergen op Zoom is een stedelijk gemeente omringd door natuur en water. Bergen op Zoom maakt samen met de gemeenten Woensdrecht en Steenbergen onderdeel uit van de Brabantse Wal, een gebied dat opvalt door een grote verscheidenheid in landschappen.

In deze rapportage is een nulmeting uitgevoerd naar toerisme en recreatie. Deze nulmeting is door Ginder ook opgesteld voor de gemeenten Steenbergen en Woensdrecht.

Dagtoerisme

Binnen de gemeente Bergen op Zoom zijn relatief veel mogelijkheden voor dagtoerisme, met een combinatie van stedelijke voorzieningen en recreatieve zones in het buitengebied. Het buitengebied wordt per jaar 1,9 miljoen keer bezocht (inclusief inwoners). Dat is behoorlijk.

Wat betreft andere vormen van dagtoerisme, zoals attracties, musea en andere vormen van stedelijke leisure, is er ook een gevarieerd aanbod in Bergen op Zoom. Dat aanbod trekt circa 400.000 bezoeken wat redelijk is voor een middelgrote stedelijke gemeente. Echt grote dagrecreatieve trekkers met bijvoorbeeld meer dan 100.000 bezoeken per jaar ontbreken in de gemeente.

Verblijfstoerisme

Wat betreft het aanbod in verblijfstoerisme bestaat dit met name uit hotels. Daarnaast zijn er in de gemeente nog een vijftal campings met toeristisch karakter aanwezig en met name enkele B & B's en vakantiewoningen. Opvallend genoeg zijn de meeste bed- and breakfasts niet in de historische kern te vinden.

MONITOR VERBLIJFS- EN DAGTOERISME BERGEN OP ZOOM

Het aantal overnachtingen is met circa 210.000 redelijk en is voor bijna de helft afkomstig van hotelgasten, met een behoorlijk zakelijk aandeel in die hotels (73%). De hotelbezetting (79%) is beter dan landelijk (deze is 69%), terwijl de (ADR is € 105 per nacht) iets lager is dan landelijk (€ 109). Het aandeel van 27% toeristische overnachtingen in de hotels betekent dat de toeristische markt verder ontwikkeld kan worden.

We zien dat in de relatie tot de omvang van het dagtoerisme, er in de gemeente nog relatief veel overnachtingen plaatsvinden. Dit hangt deels samen met het zakelijk bezoek aan hotels en een mogelijke rol van Bergen op Zoom als uitvalsbasis voor toeristische trips in West-Brabant, België of Zeeland.

Bestedingen

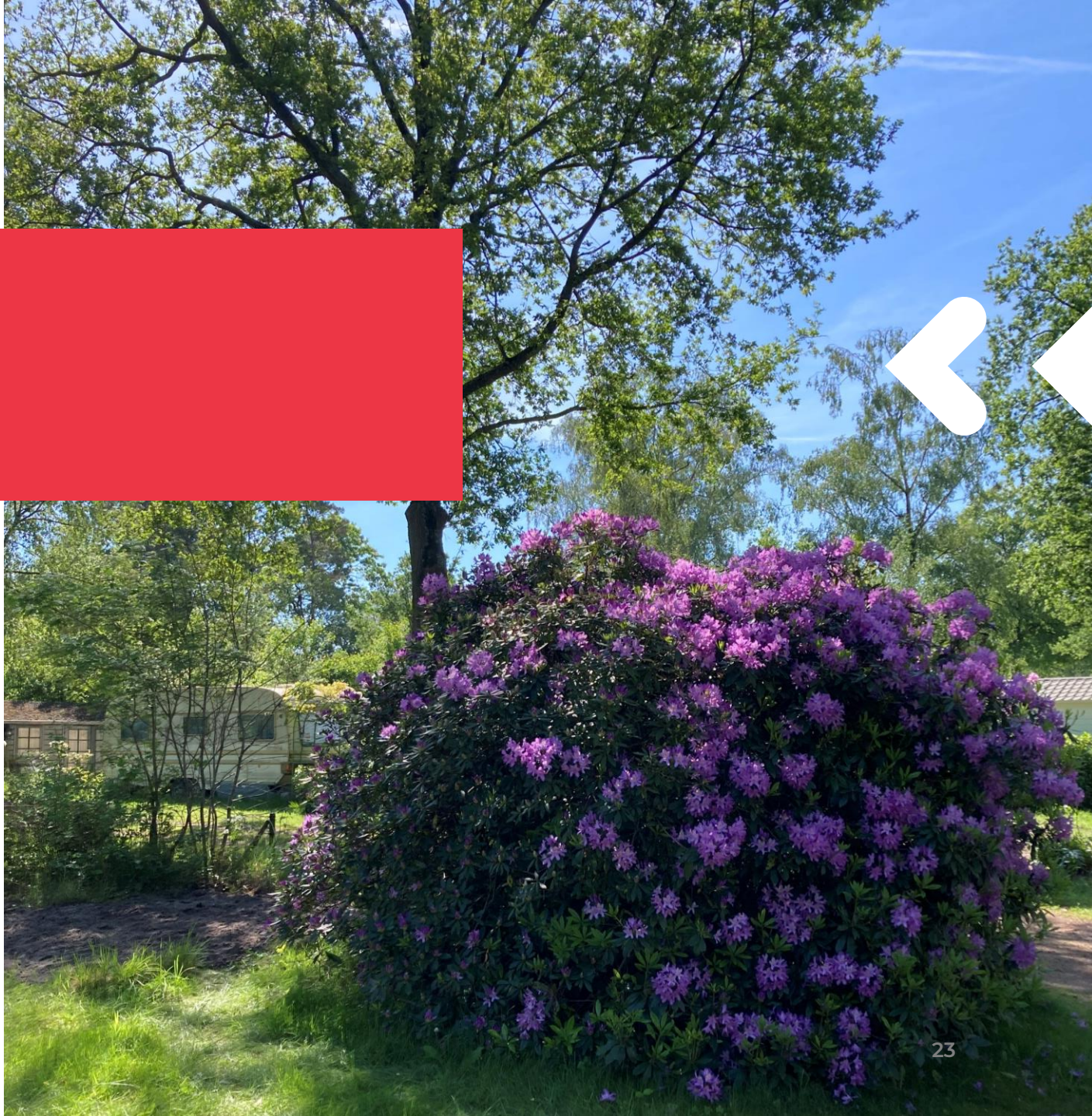
De bestedingen zijn voor circa 54% afkomstig van het verblijfstoerisme. Deze lopen op door de relatief hoge bestedingen van hotelgasten per overnachting. De bestedingen in het dagtoerisme worden gevormd met name door het volume van het aantal wandelaars en fietsers in het buitengebied, en daarnaast de golfbaan en evenementen (beide met een relatief hoog bestedingspatroon per bezoek).

Werkgelegenheid

Met circa 5,4% werkgelegenheid in de toeristische sector is het aandeel van de sector in het aantal banen lager dan landelijk (dat is 6,5%).

6

Bijlagen

BIJLAGE A: ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Totale bestedingen

Dit onderzoek beperkt zich niet tot alleen de directe bestedingen als gevolg van de genoemde activiteiten in het dag- en verblijfstoerisme, maar gaat ook in op de bestedingen die samenhangen met deze activiteiten en een directe relatie tot het bezoek hebben. Het gaat dan om bestedingen per nacht/dag, die in hetzelfde etmaal als het dag- of verblijfsbezoek plaatsgevonden hebben. De bestedingen zijn per persoon. De bestedingen zijn gelimiteerd tot de volgende categorieën:

- › Logies: bestedingen in de logiesaccommodaties, die direct betrekking hebben op het verblijf;
- › Detailhandel: bestedingen in de detailhandel, zowel food- als non-food, die gerelateerd zijn aan het dag- of verblijfsbezoek. Bijvoorbeeld bestedingen in de supermarkt, merchandise etc.;
- › Horeca: horecabestedingen in een verblijfs- of dagtoeristische accommodatie of de horeca zelf, die gerelateerd zijn aan het bezoek/de activiteit;
- › Entree: uitgaven aan betaalde entree van dagtoeristische accommodaties of locaties;
- › Vervoer: uitgaven aan reis naar dag- of verblijfsbezoek, bijvoorbeeld brandstofkosten of kosten voor openbaar vervoer.

Belang of meerwaarde?

Het onderzoek richt zich op het huidige economische belang van toerisme en recreatie in de gemeente Bergen op Zoom. Het gaat om de vraag welke bestedingen en impacts en samenhangen met de aanwezigheid van de dagtoeristische- en verblijfstoeristische aanbieders, zonder dat het gaat om de vergelijking met de situatie waarin deze er niet (langer) zouden zijn. Het doel is om in beeld te brengen wat de bijdrage is op een vastgesteld moment in de tijd. Deze keuze is gemaakt omdat het niet relevant is om te zoeken wat de situatie is als toerisme wegvalt in Bergen op Zoom. Dit onderzoek laat dus het economisch belang zien, maar doet geen uitspraken over een situatie zonder toerisme in Bergen op Zoom.

Vaststellen van relevante bestedingen

De benodigde informatie voor deze monitor is achterhaald aan de hand van interviews en enquêtes. De omvang van het toerisme is ook vastgesteld aan de hand van enquêtes/interviews. De belangrijkste eenheden zijn in elke categorie vergelijkbaar:

- › Overnachtingen (relevant voor het verblijfstoerisme);
- › Bezoekaantallen (relevant voor het dagtoerisme/zakelijk toerisme).

BIJLAGE A: ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Ondernemers zijn vaak niet op de hoogte van het precieze aantal dagen dat gasten van vaste verblijfsaccommodaties gebruik maken. Daarom zijn bezette vaste plaatsen op basis van kengetallen omgerekend naar aantallen overnachtingen.

Uitzonderingen op de methodiek

Voor de categorie routegebonden buitenrecreatie is een andere methodiek gehanteerd. Bezoekersaantallen van deze categorie kunnen namelijk niet of weinig betrouwbaar met enquêtes worden achterhaald.

De bestedingen in logies en dagtoerisme zijn gebaseerd op respectievelijk de logiesprijzen en entreprijzen in de enquête. Hier wordt een gewogen gemiddelde van berekend, waarbij de weegfactor in het verblijfstoerisme het aantal overnachtingen is en in het dagtoerisme zijn dat de bezoekaantallen. Een gewogen gemiddelde doet het meest recht aan de uitkomst. Bestedingen aan horeca en retail zijn afkomstig uit het Input-Outputmodel wat beschreven wordt op de volgende pagina. De bestedingen daarin zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken van Ginder en het NVTO van het NBTC.

Indirecte effecten

Toerisme is een samengesteld product dat bestaat uit diverse economische sectoren. Er zijn vier sectoren benoemd van directe bestedingen in onze berekeningen. Vanwege de omvangrijke toegevoegde waarde van sommige van deze categorieën ten opzichte van de bestedingen en de sterke relaties met sectoren die niet tot deze

cijfers behoren (zoals de relaties tussen horeca en detailhandel met groothandel) brengen we in onze methodiek ook de indirecte (maar niet de geïndiceerde) economische effecten in kaart.

6.1 BIJLAGE B: GINDER INPUT-OUTPUTMODEL

Input-Outputmodel

Keuze Ginder Input-Outputmodel

In hoofdstuk 4 is de toegevoegde waarde berekend aan de hand van het Ginder Input-Outputmodel. Er is gekozen voor een Input-Outputmodel omdat dit de voorkeur verdient op basis van het realisme, het detailniveau van de uitkomsten en de mate van standaardisatie en flexibiliteit. Tevens kan een Input-Outputmodel de opbouw van de toegevoegde waarde op de juiste manier berekenen. Toegevoegde waarde wordt gedefinieerd als: het verschil tussen de marktwaarde van de productie en de ingekochte grondstoffen, oftewel het verschil tussen omzet (wat de consument betaalt) en de inkoop. Het Ginder Input-Outputmodel maakt het mogelijk vast te stellen in hoeverre de bestedingen aan toerisme en recreatie in de regio ook daadwerkelijk binnen de regio blijven, en dus zorgen voor toegevoegde waarde én werkgelegenheid binnen de regio. Hiervoor worden de volgende stappen gezet:

- › Vertaling bestedingen tegen marktprijzen naar directe output;
- › Vervaardiging van een regio-specifieke input-outputtabel;
- › Vaststelling indirecte output;
- › Vertaling en indirecte output in toegevoegde waarde en werkgelegenheid.

We zetten deze stappen nu verder uiteen.

Vertaling bestedingen tegen marktprijzen naar directe output. We ramen voor zowel het verblijfs- als het dagtoerisme de toeristisch-recreatieve bestedingen. Deze bestedingen worden ook wel directe bestedingen genoemd. Dit zijn de bestedingen tegen marktprijzen. Dus de bestedingen die door bezoekers/gasten worden gedaan. Voor een input-outputanalyse is het belangrijk om tot basisprijzen te komen. Hiervoor worden de bestedingen gecorrigeerd voor de BTW en de handels- en transportmarges. BTW leidt namelijk niet tot werkgelegenheid in de regio. De directe output die resulteert is de input voor het input-outputmodel. Hierbij zijn de bestedingen ingedeeld naar de bedrijfstakken zoals het CBS deze heeft geregistreerd. Hierbij is tevens rekening gehouden met het feit dat producten worden geïmporteerd. Slechts een deel van de producten wordt in Nederland geproduceerd, en nog een kleiner deel in de regio Bergen op Zoom.

Gerelateerde sectoren

Het onderzoek beperkt zich niet tot de bestedingen als gevolg van de activiteiten (Bijlage A) in het verblijfstoerisme en dagtoerisme. Ook de bestedingen die samenhangen met deze activiteiten en op dezelfde dag, in directe relatie met het bezoek, hebben plaatsgevonden (en zonder het bezoek niet in die mate of niet op dezelfde dag hadden plaatsgevonden), tellen mee. Het gaat om bestedingen per dag of per nacht, die in hetzelfde etmaal als het dag- of verblijfsbezoek plaatsvinden. De bestedingen zijn per persoon.

De bestedingen zijn gelimiteerd tot de volgende categorieën:

- › **Logies.** Bestedingen in de logiesaccommodaties, die direct betrekking hebben op het verblijf.
- › **Detailhandel.** Bestedingen in detailhandel, zowel food- als non-food, die gerelateerd zijn aan het dag- of verblijfsbezoek. Bijvoorbeeld bestedingen in supermarkt, merchandise, etc.
- › **Horeca.** Horecabestedingen in een verblijfs- of dagtoeristische accommodatie of de horeca zelf, die gerelateerd zijn aan het bezoek/de activiteit.
- › **Entree.** Uitgaven aan betaalde entree van dagtoeristische accommodaties of locaties.

Belang of meerwaarde?

De monitor richt zich op het huidige economische belang van toerisme en recreatie in de gemeente Bergen op Zoom. Het gaat om de vraag welke bestedingen en impacts er samenhangen met de aanwezigheid

van het onderzoeksobject, zonder dat het gaat om de vergelijking met de situatie waarbij het onderzoeksobject er niet (langer) zou zijn. Doel is om in beeld te brengen wat de bijdrage (voor de regio) is op een bepaald vastgesteld moment in de tijd. Deze keuze is gemaakt omdat het niet relevant is om te zoeken wat de situatie is als toerisme wegvalt in de gemeente maar om het huidige actuele economische belang aan te tonen. Het onderzoek laat dus het economische belang zien, maar doet geen uitspraken over een situatie zonder toerisme en recreatie in de gemeente Bergen op Zoom.

Vaststellen van relevante bestedingen

De benodigde informatie die de input vormt voor het Ginder Input-Output model is achterhaald aan de hand van enquêtes onder ondernemers. De belangrijkste eenheden zijn in elke categorie vergelijkbaar: overnachtingen (relevant voor het verblijfstoerisme) en bezoekaantallen (relevant voor de dagrecreatie/het zakelijk toerisme).

Ondernemers zijn vaak niet op de hoogte van het precieze aantal dagen dat gasten van vaste verblijfsaccommodaties gebruik maken van hun plaats. Daarom zijn bezette vaste plaatsen op basis van kengetallen omgerekend naar aantallen overnachtingen. Voor de categorieën evenementen en routegebonden recreatie is een andere methodiek gehanteerd. Dit komt omdat de bezoekaantallen van deze categorieën niet of weinig betrouwbaar met enquêtes te achterhalen zijn. Deelname aan routegebonden recreatie (wandelen en fietsen) is berekend o.b.v. de Resono-data.

Bestedingen in logies worden gebaseerd op de logiesprijzen uit de enquête en de entreprijzen in de dagrecreatie eveneens op basis van de enquête. Hier wordt een gewogen gemiddelde van berekend, waarbij de weegfactor in het verblijfstoerisme het aantal overnachtingen is en in de dagrecreatie zijn dat de bezoekersaantallen.

Bestedingen aan horeca en retail zijn afkomstig uit het Input-Outputmodel. De bestedingen daarin zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken van Ginder en het NVTO van het NBTC.

Indirecte effecten

Toerisme is een samengesteld product dat bestaat uit diverse economische sectoren. De vier eerdergenoemde sectoren (logies, detailhandel, horeca, en entree) worden meegenomen in de directe bestedingen in onze berekeningen. Vanwege de omvangrijke toegevoegde waarde van sommige van deze categorieën ten opzichte van de bestedingen en de sterke relaties met sectoren die niet tot deze vier behoren (zoals de relaties tussen horeca en detailhandel met groothandel) brengen we in onze methodiek ook de indirecte (maar niet geïndiceerde) economische effecten in kaart.

Input-Outputmodel

Er is gekozen voor een Input-Outputmodel omdat dit de voorkeur verdient op basis van het realisme, het detailniveau van de uitkomsten en de mate van standaardisatie en flexibiliteit. Tevens kan een Input-Outputmodel de opbouw van de toegevoegde waarde op de juiste

manier berekenen.

Toegevoegde waarde wordt gedefinieerd als: het verschil tussen de marktwaarde van de productie en de ingekochte grondstoffen, ofwel het verschil tussen omzet en de inkoop.

Het Ginder Input-Outputmodel maakt het mogelijk vast te stellen in hoeverre de bestedingen aan toerisme en recreatie in de regio ook daadwerkelijk binnen de regio blijven, en dus zorgen voor toegevoegde waarde én werkgelegenheid voor de regio. Hiervoor worden de volgende stappen gezet:

1. Vertaling bestedingen tegen marktprijzen naar directe output;
2. Vervaardiging van een regio-specifieke input-outputtabel;
3. Vaststelling indirecte output;
4. Vertaling directe en indirecte output in toegevoegde waarde en werkgelegenheid.

BIJLAGE C RESONO DATA

Analyses op basis van Resono-data

Voor het schatten van bezoekers is gebruik gemaakt van het Mobile Panel van Resono, waarmee direct en doorlopend inzicht is vergaard in de drukte en het bezoekersgedrag op en in fysieke locaties. Het Panel bestaat uit ca. 2 miljoen mensen uit Nederland. Voor verschillende tellocaties is een zogenaamde hyperfence (geografische afbakening van een gebied) aangemaakt. Op deze locaties kijken we voor 2023 naar het aantal bezoeken en unieke bezoekers. De hyperfence is aangemaakt voor verschillende locaties in de gemeente.

Voor het schatten van het bezoek of bepalen van drukte op een locatie past Resono een statistische analyse toe waarbij gebruik gemaakt wordt van clustermodellering en andere geavanceerde statistische methodes. Deze techniek is in de loop der jaren steeds verder door Resono ontwikkeld en verfijnd. Op basis van een classificatiemodel wordt een positief bezoek aan een locatie vastgesteld. De bezoekaantallen worden vervolgens gebruikt om het werkelijk aantal bezoeken aan de locatie te kunnen schatten. Dit schattingsmodel is gekalibreerd door dit regelmatig te vergelijken met diverse honderdprocents metingen (bv. fysieke tellingen). Op basis hiervan wordt de werkelijke drukte geschat. Doordat het tellingen betreft op basis van een steekproef kunnen afwijkingen (met name op dagniveau) plaatsvinden ten opzichte van de daadwerkelijke drukte.

Alle tellocaties hebben een betrouwbaarheidsniveau van 90%, met een betrouwbaarheidsinterval van 15%. De schattingen zijn gerund op het model GT2 van Resono. Op basis van de recente ACX-update van Resono is een correctie uitgevoerd voor de aantallen tijdens (grotere) evenementen. Deze zijn verhoudingsgewijs gecorrigeerd met de output van het GT2-model als basis.

DEFINITIES:

Bezoeken

Een bezoeker is iemand die in een locatie wordt geteld. Een bezoeker kan in een periode meerdere malen worden meegenomen in een telling. Wanneer een bezoeker een locatie verlaat en later weer terugkomt wordt kan deze twee keer worden geteld als bezoeker. Dit gebeurt niet als dat twee keer in 8 uur plaatsvindt.

Unieke bezoekers

Een unieke bezoeker is iemand die in een locatie één keer wordt geteld. Een unieke bezoeker wordt bij een volgend bezoek niet meer geteld.

Dit rapport is met uiterste zorgvuldigheid tot stand gekomen op basis van deskundig onderzoek. Onderhavig rapport bevat een weergave en interpretatie van (delen van de) onderzoeksresultaten. Het is anderen toegestaan om (delen van) het rapport en gehanteerde methodieken en modellen te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren zolang Ginder als maker van het werk wordt vermeld en het werk niet commercieel wordt gebruikt.

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

